

novati probujalci naroda in človeštva. Podobni bodemu umnemu zidarju, ki stavi terdno podlago mogočnemu zidovju, tudi mi narodni učitelji hočemo poslopju, kjer se hrani blagost ljudstva in države, dati stano-vitno podlago z modrim poučevanjem in umno izrejo. Zvezdi vodnici nam bodete: vera in narod!

Na omenjene stvari opirajoč, predlagam:

1. Odstranjenje potujčevanja konci iz 1 — 3 razrednih narodnih šol.
2. Nameščenje s teoretičnim in praktičnim poukom v gospodarstvu.
3. Pouk v vertnarstvu pri deklicah po dotični učiteljici ženskih ročnih del.

O porabi berilnih knjig na ljudskih šolah gledé spisja.

Med vsemi predmeti, kojih se otroci po sedajnih šolskih postavah na ljudskih šolah uče, zavzema po mojih ne merodajnih mislih za branjem, pisanjem in računstvom, spisje prvo mesto. — Smoter spisja je: privaditi učence: prav in razumno misliti, svoje misli brez pomote pravilno in lepo vredjene ustmeno in pismeno izraževati. Da se pa ta smoter doseže, je pa treba napeljevati učence, da se privadijo, vsako reč po zunanje in tudi po znotranje opazovati. Toraj nazorni nauk se ne sme prezirati, ker ravno ta nauk je eden najmenitnejših faktorjev, da se ta smoter doseže. Vsak vestni učitelj bode pa tudi gledal, da ta smoter, ki ima toliko važnosti za vsakdanje življenje, kolikor toliko doseže in sebi izročeno mladino v tem predmetu dostojno poučiči. Vsaj je vsaka najmanjša opazka, ki si jo zabilježimo v svoje žepne knjižice, vsaka listnica ali pismo, katero svojemu prijatlu ali znancu pišemo, vsako opravilno in javno pismo, spisje ali vaja v spisji. Naštevati svojim kolegom še dalje „korist spisja“ bi se reklo, vodo v reko nositi, ker preverjen sem, da je vsak iz med učiteljev o tem prepričan.

Kakor sem že zgoraj omenil, da je nazorni nauk eden poglobitnejših faktorjev privaditi se spisovanja, moram pa tudi omeniti, da je spisje tudi v ozkej zvezi s pravopisjem in da je spisje brez pravopisja podobno oblačilo iz jako lepega in dragega sukna, katero je krojač možu skazil tako, da mu ne pristoji dobro in ga potem tudi nova suknja ne veseli. — Spisja pa učitelj privadi otroke na dva načina ali na dve metodi in sicer ali po sintetični metodi ali pa po analitični. Nekateri učitelji odobravajo prvo, zopet drugi zagovarjajo drugo metodo. Tudi jaz sem bolj za prvo, kakor za drugo, vsaj v nižjih razredih, ker una je bolj naravna od te. Hiša se mora postaviti prej, preden jo moremo razdeliti. Toraj zerno do zerna pogača, kamen do kamna palača. V višjih razredih, ko otroci že bolj razumni postanejo in umejo, kako je reč sestavljena je

sim in tam tudi analitična metoda na svojem mestu. Toliko omeniti sem za dobro spoznal, pred ko začnem razpravljati stvar samo.

Ljudske šole v naši vojvodini Kranjske so raznotere. Največ jih je eno in dvo razrednih, manj je tri in čveterorazrednih. Šolsko obiskovanje je postavno šestletno oziroma na ponavljalno šolo osemletno. Šolske knjige so glede otroškega razuma v vsakem razredu višjega zapopadka. — Če si predočimo trirazredno šolo, oziroma na šestletno šolsko obiskovanje, hodil bi otrok glede oddelkov dve leti v I. razred, dve leti v II. in dve leti v III. razred, in naposled dve leti v ponavljalno šolo. Na ta način dobimo štiri razrede. Učitelj bi moral že v I. razredu tvarino spisja na posamezne razrede tako razdeliti, da že zdaj ve, koliko tvarine pride na en razred, da je potem kos doseči smoter te obče koristne znanosti. Gleda naj učitelj, da se že otroci v I. razredu ko so dospeli v Abecedniku do razdelka „Kazavni nauk“, s pomočjo tega uka vadijo zapisovati raznotere reči in osebe. Kakor n. pr.: Ustmeno so se otroci vadili naštevati reči, ki se nahajajo v šoli, v cerkvi, v sobi, v kuhinji i. t. d. Reče se potem otrokom, zdaj pa prepisite vse reči, ki jih vidite v šoli, ali ki se nahajajo v cerkvi, v sobi ali v kuhinji i. t. d. iz bukev na strani x ali na strani y na vaše tablice. Zopet drugokrat se jim lahko ukaže zapisati te reči iz spomina na tablice. Ali se jim reče: Zapišite nekoliko možkih in nekoliko ženskih imen, tudi dalje se jim ukaže zapisati, kakošne so reči n. pr.: ktere reči so lesene, ktere železne, ktere kamnitne, ktere volnene, ktere sladke, ktere mehke, ktere terde i. t. d.? Z veseljem se bodejo otroci skušali, kteri bode več znal zapisati, se ve da bode mnogo tudi takih, ki ne bodo nič vedili zapisati, kteri kakor nemški pregovor pravi: zarad samega drevja gozda ne vidijo, pa to naj učitelja nikar ne ustraši, pomagaje naj pristopi okornemu otroku na pomoč. V prvič bode morda naredil otrok slabo, v drugo bode boljše in čez dalje boljše, in kmalo bode tekmoval z dobrimi ali še celo z odličnimi učenci. Zopet drugi bodejo naredili nalogo prav dobro in vedili mnogo zapisati in veselili se bodejo svojega dela. Največ napak bodejo učenci naredili v pravopisji. Temu pa učitelj naj laglje v okom pride s tem, da vedno z učenci pravilno slovnisko govori. Otroci se kmalo poprimejo učiteljeve besede, začno razločno govoriti in potem z lahka spolnijo izrek, ki pravi: Kakor govoriš, tako tudi piši. Na ta način bodejo napake izginjale in se manjšale, kakor rosa poletnega jutra, ko se solnce vedno dalje iz za gore proti zenitu pomika. — Med tem ko učenci II. oddelka take in enake naloge izdeljujejo, se učitelj lahko peča z učenci I. oddelka, ker otroci v tem oddelku še niso zmožni takih nalog. Tudi za dom dajati take naloge, bi ne bilo brez vspeha, ker vednega prepisovanja iz bukev ali računstva se otroci naveličajo in tako bi nastala tudi nekaka razlika ali kakor Latinec pravi: „Variatio delectat“.